

VŠEOBECNÁ DEKLARÁCIA ĽUDSKÝCH PRÁV

Všeobecná deklarácia ľudských práv (**Charta ľudských práv**) bola prijatá na zasadnutí III. Valného zhromaždenia Organizácie spojených národov (OSN) vo forme rezolúcie číslo 217 (III) dňa 10. decembra 1948.

Slovenská republika sa hlási k zásadám tejto deklarácie.

PREAMBULA

Pretože uznanie vrodenej dôstojnosti a rovnakých a nescudziteľných práv všetkých členov ľudskej rodiny je základom slobody, spravodlivosti a mieru na svete,

pretože výsledkom neuznávania ľudských práv a pohrdania s nimi boli barbarské činy urážajúce svedomie ľudstva a pretože za najvyšší cieľ prostého ľudu bolo vyhlásené vybudovanie sveta, v ktorom ľudia budú užívať slobodu prejavu, presvedčenia a kde budú pozbavení strachu a biedy,

pretože je potrebné, aby ľudské práva boli chránené zákonmi, ak človek nemá byť donútený uchýľovať sa, keď všetko zlyhalo, k odboju proti tyranii a útlaku,

pretože je potrebné podporovať rozvoj priateľských vzťahov medzi národmi,

pretože ľud spojených národov potvrdil v Charte svoju vieru v základné ľudské práva, v dôstojnosť a hodnotu ľudskej osobnosti, rovnaké práva mužov a žien a rozhodol sa podporovať sociálny pokrok a lepšie životné podmienky vo väčšej slobode,

pretože členské štáty prevzali záväzok dosiahnuť v spolupráci s OSN rozvoj všeobecného uznávania a zachovávania ľudských práv a základných slobôd a

pretože všeobecné porozumenie pre tieto práva a slobody je vysoko dôležité pre plné uskutočnenie tohto záväzku,

Valné zhromaždenie OSN vyhlasuje túto Všeobecnú deklaráciu ľudských práv ako spoločný cieľ pre všetky národy a všetky štáty za tým účelom, aby každý jednotlivec a každý orgán spoločnosti, majúci túto deklaráciu stále na mysli, usiloval sa vyučovaním a výchovou rozšíriť úctu k týmto právam a slobodám a zabezpečiť postupnými vnútroštátnymi a medzinárodnými opatreniami ich všeobecné a účinné uznávanie a zachovávanie tak medzi ľuďmi samým členskými štátov, ako aj medzi ľuďmi území, ktoré sú pod ich právomocou.

ČLÁNOK 1

Všetci ľudia sa rodia slobodní a rovní v dôstojnosti i právach.

Sú obdarení rozumom a svedomím a majú konať v duchu bratstva.

ČLÁNOK 2

Každý je oprávnený na všetky slobody a práva, ktoré ustanovuje táto deklarácia, bez akéhokoľvek ohľadu na rasu, farbu, pohlavie, jazyk, náboženstvo, politické a iné zmýšľanie, národnostný alebo sociálny pôvod, majetok, rod alebo iné postavenie.

Ďalej sa nebude robiť nijaký rozdiel na základe politického, právneho alebo medzinárodného postavenia krajiny alebo územia, ku ktorým patrí sloboda, či ide o krajinu alebo územie nezávislé, poručenské, nesamosprávne alebo podrobené inému obmedzeniu suverenity.

ČLÁNOK 3

Každý má právo na život, slobodu a osobnú bezpečnosť.

ČLÁNOK 4

Nikto nesmie byť držaný v otroctve alebo nevoľníctve.

Všetky formy otroctva a obchody s otrokmi sú zakázané.

ČLÁNOK 5

Nikto nesmie byť podrobený mučeniu alebo krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

ČLÁNOK 6

Každý má právo, aby všade bola uznávaná jeho právna osobnosť.

ČLÁNOK 7

Všetci sú pred zákonom rovní a majú právo na rovnakú základnú ochranu bez akejkoľvek diskriminácie.

Všetci majú právo na rovnakú ochranu proti akejkoľvek diskriminácii, ktorá porušuje túto deklaráciu a proti akémukoľvek podnecovaniu k tejto diskriminácii.

ČLÁNOK 8

Každý má právo na účinnú ochranu proti činom, ktoré porušujú základné práva, ktoré sú mu priznané ústavou alebo zákonom pred vnútroštátnymi súdmi.

ČLÁNOK 9

Nikto nesmie byť svojvoľne zatknutý, zadržaný alebo vyhostený.

ČLÁNOK 10

Každý má rovnaké právo byť riadne a verejne vypočutý nezávislým a nestranným súdom, pokiaľ ide o určenie jeho práv a povinností alebo o akékoľvek trestné obvinenie proti nemu.

ČLÁNOK 11

Každý, kto je obvinený z trestného činu, má právo byť považovaný za nevinného, pokiaľ sa nepreukázala jeho vina vo verejnom konaní, v ktorom sa mu dali všetky záruky potrebné na jeho obranu.

Nikto nesmie byť odsúdený pre nejaký čin alebo opomenutie, ktoré v čase, keď boli spáchané, neboli podľa vnútroštátneho alebo medzinárodného práva trestným činom.

Tak isto nesmie byť uložený trest ťažší, než aký bolo možno použiť v čase, keď bol trestný čin spáchaný.

ČLÁNOK 12

Nikto nesmie byť vystavený svojvoľnému zasahovaniu do súkromného života, do rodiny, domova alebo korešpondencie, ani útokom na svoju česť a povesť.

Každý má právo na právnu ochranu proti takým zásahom alebo útokom.

ČLÁNOK 13

Každý má právo na slobodu pohybu a na voľbu bydliska vo vnútri hraníc každého štátu.

Každý má právo opustiť ktorúkoľvek krajinu, i svoju vlastnú a vrátiť sa do svojej krajiny.

ČLÁNOK 14

Každý má právo vyhľadať a používať v iných krajinách azyl pred prenasledovaním.

Tohto práva sa nemožno dovolávať v prípade stíhania vznikajúceho na základe nepolitických trestných činov alebo konaní, ktoré odporujú cieľom a zásadám OSN.

ČLÁNOK 15

Každý má právo na štátnu príslušnosť.

Nikto nesmie byť svojvoľne pozbavený svojej štátnej príslušnosti ani práva svoju štátnu príslušnosť zmeniť.

ČLÁNOK 16

Muži i ženy, len čo dosiahli plnoletosť, majú právo bez akéhokoľvek obmedzenia z dôvodov rasových, národnostných alebo náboženských uzavrieť sobáš a založiť rodinu.

Pokiaľ ide o manželstvo, majú nárok na rovnaké práva počas jeho trvania i pri jeho rozvádzaní.

Sobáše sa môžu uzavrieť len so slobodným a s plným súhlasom nastávajúcich manželov.

Rodina je prirodzenou a základnou jednotkou spoločnosti a má nárok na ochranu spoločnosti a štátu.

ČLÁNOK 17

Každý má právo vlastniť majetok tak sám, ako aj spolu s iným.

Nikto nesmie byť svojvoľne pozbavený svojho majetku.

ČLÁNOK 18

Každý má právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva.

Toto právo zahŕňa v sebe i voľnosť svoje náboženstvo alebo vieru, ako aj slobodu prejavovať svoje náboženstvo alebo vieru sám alebo spoločne s inými, či verejne alebo súkromne, vyučovaním alebo vykonávaním náboženských úkonov, bohoslužbou a zachovávaním obradov.

ČLÁNOK 19

Každý má právo na slobodu presvedčenia a prejavu.

Toto právo nepripúšťa, aby niekto trpel vinu pre svoje presvedčenie a zahŕňa právo vyhľadávať, prijímať a rozširovať informácie a myšlienky akýmikoľvek prostriedkami a bez ohľadu na hranice.

ČLÁNOK 20

Každému je zaručená sloboda pokojného zhromažďovania a združovania.

Nikto nesmie byť nútený, aby bol členom nejakého združenia.

ČLÁNOK 21

Každý má právo zúčastniť sa vlády svojej krajiny priamo alebo prostredníctvom slobodne volených zástupcov.

Každý má právo na rovnaký prístup k verejným službám vo svojej krajine.

Základom vládnej moci nech je vôľa ľudu.

Táto vôľa má byť vyjadrená pravidelne konanými a správne uskutočňovanými voľbami, na základe všeobecného a rovnakého hlasovacieho práva tajným hlasovaním alebo iným rovnocenným postupom, zabezpečujúcim slobodu hlasovania.

ČLÁNOK 22

Každý človek ako člen spoločnosti má právo na sociálne zabezpečenie a nárok na to, aby mu boli národným úsilím a medzinárodnou súčinnosťou v súlade s organizáciou a prostriedkami príslušného štátu zabezpečené hospodárske, sociálne a kultúrne práva, nevyhnutné na jeho dôstojnosť a na slobodný rozvoj jeho osobnosti.

ČLÁNOK 23

Každý má právo na prácu, na slobodnú voľbu povolania, na spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky a na ochranu proti nezamestnanosti. Každý má, bez akejkoľvek diskriminácie, nárok na rovnaký plat za rovnakú prácu.

Každý, kto pracuje, má nárok na spravodlivú a uspokojivú odmenu, ktorá by zabezpečovala jemu samému a jeho rodine živobytie zodpovedajúce ľudskej dôstojnosti a ktorá by bola doplnená, keby to bolo potrebné, inými prostriedkami sociálnej ochrany.

Na ochranu svojich záujmov má každý právo zakladať odborové organizácie a pristupovať k nim.

ČLÁNOK 24

Každý má právo na odpočinok a na zotavenie, vrátane rozumného obmedzenia pracovných hodín a pravidelnej platenej dovolenky.

ČLÁNOK 25

Každý má právo na životnú úroveň primeranú zdraviu a blahobytu jeho i jeho rodiny, rátajúc do toho potravu, šatstvo, bývanie, lekársku opateru a nevyhnutné sociálne služby,

právo na zabezpečenie v nezamestnanosti, v chorobe, pri pracovnej neschopnosti, pri ovdovení, v starobe alebo v ostatných prípadoch straty zárobkových možností, ktoré vznikli okolnosťami nezávislými od jeho vôle.

Materstvo a detstvo majú nárok na osobitnú starostlivosť a pomoc.

Všetky deti, či manželské, či nemanželské, požívajú rovnakú sociálnu ochranu.

ČLÁNOK 26

Každý má právo na vzdelanie. Vzdelanie nech je bezplatné, aspoň v počiatočných a základných stupňoch.

Základné vzdelanie má byť povinné.

Technické a odborné vzdelanie nech je všeobecne prístupné a takisto vyššie vzdelanie nech je prístupné všetkým podľa schopností.

Vzdelanie má smerovať k plnému rozvoju ľudskej osobnosti a k posilneniu úcty k ľudským právam a základným slobodám.

Má napomáhať k vzájomnému porozumeniu, znášanlivosti a priateľstvu medzi všetkými národmi a skupinami rasovými i náboženskými, ako aj k ďalšej činnosti OSN na zachovanie mieru.

Rodičia majú prednostné právo voliť druh vzdelania pre svoje deti.

ČLÁNOK 27

Každý má právo slobodne sa zúčastniť na kultúrnom živote spoločnosti, užívať plody umenia a zúčastňovať sa na vedeckom pokroku a jeho výsledkoch.

Každý má právo na ochranu morálnych a materiálnych záujmov, ktoré vyplývajú z jeho vedeckej, literárnej alebo umeleckej tvorby.

ČLÁNOK 28

Každý má právo na existenciu takého spoločenského a medzinárodného poriadku, v ktorom by sa práva a slobody stanovené v tejto deklarácii plne uskutočnili.

ČLÁNOK 29

Každý má povinnosti voči spoločnosti, v ktorej jedine môže slobodne a plne rozvinúť svoju osobnosť.

Každý je pri výkone svojich práv a slobôd podrobený len obmedzeniam ustanoveným zákonom výhradne preto, aby sa zabezpečilo uznanie a zachovávanie práv a slobôd ostatných a vyhovel sa spravodlivým požiadavkám morálky, verejného poriadku a všeobecného blaha v demokratickej spoločnosti.

Výkon týchto práv a slobôd nesmie byť v žiadnom prípade v rozpore s cieľmi a zásadami OSN.

ČLÁNOK 30

Nič v tejto deklarácii sa nemôže vykladať tak, aby dávalo ktorémukoľvek štátu, ktorejkoľvek skupine alebo osobe akékoľvek právo vyvíjať činnosť alebo dopustiť sa činov, ktoré by smerovali k potlačeniu niektorého z práv alebo niektorej zo slobôd uvedených v tejto deklarácii.